

Förslag till insatser i ett kommande Interregprogram för perioden 2007-2013, Sverige – Norge, Nordens Gröna Bälte

Spång vid Ånn **Fotograf:** Fredrik Boberg

Karen Havdal, Sör Trøndelag Fylkeskommune,
Arild Egge, Nord Trøndelag Fylkeskommune,
Hans Halvarsson, Länsstyrelsen i Jämtlands län och
Christer Nyhlén, Landstinget Västernorrland

Har på uppdrag av beslutsgruppen för NGB tagit fram förslag till insatser i ett nytt Interregprogram

Uppdraget är redovisat för beslutsgruppen den 31/3 2006 vid dess möte i Bispgården.

Förslag till insatser i ett kommande Interregprogram för perioden 2007-2013, Sverige – Norge, Nordens Gröna Bälte.

Sammanfattning

Beslutsgruppen för NGB gav i november 2005 uppdrag till de fyra länen att ta fram en skiss till innehåll i ett nytt Interregprogram. Beskrivningen skulle göras utifrån respektive läns regionala utvecklingsstrategier med förslag till konkreta åtgärder, väl fokuserade, med god förankring i området. Vidare skulle övervägas några större projekt med huvudmän som kan bli bas för åtgärder i programmet.

Samarbetsregionen är Nord- och Sörtröndelag, Jämtlands län samt Västernorrlands län inom ramen för 20% regeln. (max 20% av EU-medlen får användas där)

Gruppen från de fyra länen har sammanfattningsvis kommit fram med följande förslag till huvudinsatser:

- Bibehållen och helst utvecklad järnvägstrafik över gränsen har högsta prioritet.

Företagen och speciellt turistnäringen påpekar att det är viktigt för hela regionen att upprätthålla en stabil järnvägstrafik och att utveckla denna mot snabbare tågförbindelser för persontransporter längs sträckan Sundsvall- Trondheim men även att utveckla godstrafiken. Stöd bör kunna lämnas till såväl investeringar i infrastruktur som till trafik som minskar kostnader och restider för både gods- och persontrafik efter stråket.

Som symbolprojekt föreslås: ”Kust till kust” Järnvägstrafiken via Nabolåget/Mittlinjen

- Fortsatt samarbete kring upplevelsenäringarna.

Stimulans av kluster och innovationssystem inom upplevelsenäringarna är ett gemensamt utvecklingsområde. Här kan ingå framtagning av koncept för ökade upplevelser inom arensporter med hjälp av ny teknik, utveckling av upplevelser med hjälp av ny teknik i det vi kallar upplevelseteknologi mm.

Turist- och upplevelseföretagen vill fortsätta att arbeta fram gemensamma nya produkter som kan marknadsföras och säljas gemensamt på en marknad utanför regionen. Det kan handla om tematiska områden såsom cykelpaket, kulturupplevelser, matresor, fisketurer, skidpaket, nationalparker, småskalig mat mm där man utnyttjar hela Nordens Gröna Bältes potential.

Till detta utvecklingsområde kan man även koppla turistforskning via högskolorna, instituten och universiteten i området.

Som symbolprojekt föreslås: ”Samverkan kring upplevelsenäringarna”.

- Stimulans till ökat utbyte mellan våra ungdomar.

En speciell satsning på ökat ungdomsutbyte föreslås: Det är utbyte inom kultur och idrott, utbyte kring utbildning och då speciellt yrkesutbildningar, gemensam mäsas för unga entreprenörer och erbjudande om ungdomsrabatter på resor mellan våra län.

- Samverkan inom FoU- området.

Utbildning och forskning är en central del i en strategi i SÖT-samarbetet (Sundsvall-Östersund-Trondheim) som syftar till att göra Mitt-Skandinavien till en av de europeiska regionerna med starkast tillväxt och kreativitet. Ett huvudprojekt i kommande program skulle kunna vara att skapa nära samverkan mellan våra universitet och högskolor, ”NGB-universitet”. Samverkan skall kunna utvecklas inom såväl utbildning som forskning. Några strategiska områden bör vaskas fram.

- Fortsatt samarbete inom miljöområdet och hållbar utveckling.

Insatser för omställning av energisystemen från fossila bränslen till s.k. biobränslen har hög prioritet. Småskalig matproduktion är ett utvecklingsområde där Jämtland och Trøndelag har utvecklat kompetens, har spjutspetsföretag och redan etablerade samarbeten. Flera intressanta företag arbetar med hälsa och rehabilitering som idé. Grön rehabilitering är ett nytt område för utveckling, utbildning och företagande.

Fortsatt samarbete med miljöledningssystem och marknadsföring av regionen som en ”Miljöregion Nordens Gröna Bälte” för hållbar utveckling förordas.

Som symbolprojekt föreslås: ”Videreføring av arbeidet med miljøledelse/miljøprofil (NGB)”.

- Samverkan kring kulturfrågor där filminspelning/nya typer av filmutvecklingar kan ha en speciell nisch.

Genom den enorma kunskap, kompetens och egenkraft som unga människor besitter i det nya fält som benämns digitala medier kan hållbar tillväxt utvecklas, där forskning och entreprenörskap på området digitala produkter och tjänster kan få växa och överraska på den kommande generationens villkor. Nya filmprodukter kan utvecklas.

Utvecklingsinsatser inom filmområdet pågår i alla länen. Ett ökat samarbete kan göra regionen konkurrensförmålig såväl ekonomiskt som kompetensmässigt. Insatser för att lägga grunden för etablerandet av "Mitt Skandinavisk Inspelningsplats" från Atlanten i väster till Höga kusten i öster kan skapas.

Som symbolprojekt föreslås. ”Mitt Skandinavisk Inspelningsplats - Digitala medier och gränsöverskridande samarbete.”

- Genomgående för allt är att tillämpa IT:s möjligheter med snabba nät till ökade kontakter.

Under perioden 2000 – 2006 har genomförts och genomförs mycket stora investeringar för en kraftfull och säker IT-infrastruktur med hög kapacitet i regionen. Under år 2009 planeras ett nytt fiberstråk att etableras mellan Järpenströmmen och Nea (söder om Meråker) i samband med utbyte av befintlig högspänningsledning till en 400 kV ledning.

I och med genomförandet av dessa nätinvesteringar uppstår delvis helt nya möjligheter för människors och organisationers möjligheter till förbättrade eller effektivare arbetsformer och med utvidgade möjligheter till breddning av kompetenser.

Sammantaget är stimulans av IT-tillämpningar i de nya bredbandsnäten viktiga genomgående utvecklingsinsatser.

Uppdrag

Karen Havdal, Sör Tröndelag Fylkeskommune,
Arild Egge, Nord Tröndelag Fylkeskommune,
Hans Halvarsson, Länsstyrelsen i Jämtlands län och
Christer Nyhlén, Landstinget Västernorrland

har från beslutsgruppen för NGB fått uppdrag att ta fram skiss till innehåll i ett nytt Interregprogram

- på NGB nivå
- utifrån respektive läns regionala utvecklingsstrategier
- med förslag till konkreta åtgärder, väl fokuserade, med god förankring i området
- med övervägande av några större projekt med huvudmän som kan bli bas för åtgärder i programmet
- som bas för ett nytt Sverige Norge –program
- utan krav på partnerskapsförankring

Uppdraget skall redovisas för beslutsgruppen den 31/3 2006 vid dess möte i Bispgården.

Gruppen har träffats två gånger, först för att få en orientering om uppdraget samt övergripande planera arbetet, sedan för att med länens strategidokument som bas göra en avstämning av gemensamma utvecklingsområden och fördela arbetet att skriva korta motiveringar till de valda områdena. I förslaget har vi sedan redigerat ihop våra skrivningar varför den slutliga skrivningen blir en blandning av norska och svenska.

Utgångspunkter för vårt arbete

EU-förordningen.

Nedanstående utdrag ur Europakommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om Europeiska regionalfonden (ERUF) beträffande Europeiskt regionalt samarbete visar vad fonden har ambitionen att stödja.

ERUF:s stöd skall i första hand främja följande:

1) Gränsöverskridande ekonomiska och sociala verksamheter, på grundval av gemensamma strategier för en hållbar regional utveckling, genom att

- *uppmuntra företaganda och SMF, turism, kultur och handel över gränserna,*
- *uppmuntra skydd och gemensam vård av miljön,*
- *minska isoleringen, via bättre tillgång till transporter, IT samt gemensam vattenförsörjning, avfallshantering och energiförsörjning för områden på båda sidor av en gräns,*
- *utveckla samarbete, kapacitet och gemensamt användande av infrastrukturer, t.ex. i fråga om hälsovård, kultur och utbildning.*

Dessutom kan ERUF medverka till att främja en integrerad och gränsöverskridande arbetsmarknad, sysselsättningsinitiativ, jämställdhet, utbildning och social tillhörighet, samt gemensamma personal- och materiella resurser för FoTU.

3) Bättre effekter i regionalpolitiken, via nätverk och erfarenhetsutbyte mellan regionala och lokala instanser med fokus på de teman som anges i artikel 5.1 och 5.2 samt artikel 8, inklusive program för nätverkssamarbete som täcker hela EU, samt studier och datainsamling, observationer och analyser av utvecklingstrender i EU.

Regional konkurrenskraft och sysselsättning, artikel 5.1 och 5.2 innehåller följande: På grundval av regionala strategier för en hållbar utveckling skall ERUF:s stöd främja följande prioriteringar:

1) Innovation och kunskapsekonomi, via stöd för att utarbeta och genomföra regionala innovationsstrategier som leder till en dynamisk regional innovation, genom att

- höja den regionala kapaciteten i fråga om FoTU och innovation med direkt koppling till målen för den regionala ekonomiska utvecklingen, via stöd för industri- eller tekniks specifika kompetenscentra, tekniköverföring, prognoser för den tekniska utvecklingen och internationell benchmarking av åtgärder för att främja innovation, samt för samarbete mellan olika företag och gemensamma åtgärder i fråga om FoTU och innovation,*
- stimulera innovation i SMF, via stöd för samarbetsnätverk mellan universitet och företag, nätverk mellan företag, kluster av SMF, samt underlätta för SMF att få tillgång till avancerad support och till stöd för att gå över till en renare och mer innovativ teknik,*
- främja företagandet, genom att underlätta den ekonomiska exploateringen av nya idéer, samt genom att ge universitet och befintliga företag bästa möjliga förutsättningar att starta nya företag,*
- skapa nya finansieringsinstrument och ”företagskuvöser” som leder till att kunskapsintensiva företag kan starta och expandera.*

2) Miljön, samt riskförebyggande åtgärder, genom att

- stimulera investeringar för att återställa kontaminerade områden och marker, främja ny infrastruktur i samband med biologisk mångfald och Natura 2000 som bidrar till en hållbar ekonomisk utveckling och en diversifiering på landsbygden,*
- stimulera energihushållning och förnybar energi,*
- främja en ren kollektivtrafik i städerna,*
- skapa förutsättningar för planer och åtgärder för att undvika och hantera naturbetingade och tekniska risker.*

Även den urbana dimensionen enligt artikel 8 kan ingå.

Länens olika strategier

Vi har utgått från visionsdokument, utvecklingsprogram, samhandlingsprogram och tillväxtprogram för de fyra länen. Nedanstående tabell beskriver gemensamma huvudområden.

Inga speciella analyser är gjorda utan där hänvisar vi till länens strategidokument.

TABELL: FELLESTREKK I REGIONALE UTVIKLINGSSTRATEGIER
Sør- og Nord-Trøndelag, Jämtland, Västernorrland -

Sammenfall i hovedinnsatsområder og prioriteringer:

	Trøndelagsplanen	Jämtland	Västernorrland Tilväxtprogram
Verdiutgangspunkt	Mennesket er viktigste ressurs	Hållbar utveckling	Hållbar utveckling
Prioriterte kluster/ næringer			
- Opplevelsesnæring/ reiseliv	X	X	X
- Skog,, cellulose, bioenergi	X	X	X
- IT, m.v.	(x)	X	X
Prioriterte innsatsområder			
- Entreprenørskap / nyskaping/ innovasjon	X	X	X
- Kultur	X	X	X
- Miljødrevet utvikling	(x)	X	X
- Kompetanse, forskning og utdanning	X	X	X

Västernorrland med på 20%-regeln

Västernorrlands län föreslås ingå i programmet utifrån den s.k. 20%-regeln, dvs högst 20% av EU-medlen får användas för insatser i Västernorrlands län. Vår bedömning är att följande områden är speciellt intressanta för insatser där Västernorrlands län ingår.

Det mest framträdande klusterområdet är **cellulosa- och energirelaterad** industri. Pappers- och massaindustrin i Y-län är världsledande sett till kompetens och teknik och omsättningsmässigt är det den klart största näringen. Forskningssamverkan och företagssamverkan inom dessa områden är värdefulla.

Ett centralt område för miljödriven tillväxt är energiförsörjningen. Satsningar på energisparande, energieffektivisering, förnybar energi och effektiv energiteknik är angelägna.

Infrastrukturprojektet North East Cargo Link är ett initiativ som syftar till att utveckla transportmöjligheterna genom en tvärförbindelse mellan Atlantkusten och Ryssland, från (Trondheim) via Mitt Sverige och sedan över till Finland via Bottenhavet. Initiativ att stödja ytterligare insatser här är viktiga.

Det är viktigt för hela regionen är att upprätthålla en stabil järnvägstrafik och att utveckla denna mot snabbare tågförbindelser för persontransporter längs sträckan Sundsvall- Trondheim, vilket är ett högprioriterat satsningsområde mellan de regionala utvecklingsmotorerna Sundsvall., Östersund och Trondheim (SÖT kommunerna inom PROMIDNORD projektet).

Det finns också mer embryonala klusterområden. Den växande kreativa **audiovisuella verksamheten och dess koppling till upplevelsenäringen** i Västernorrland i såväl utövande som producerande, bör kunna stärkas än mer. Här pågår ett samarbete mellan SÖT kommunerna. Sektorn kan genom ett breddat och fördjupat samarbete inom NGB och INTERREG bli internationellt konkurrens kraftigt. (Se symbol förslag nedan)

Förslag till gemensamma insatser, åtgärder, och ”symbolprojekt”

Vid ett gemensamt möte i Östersund enades gruppen om att föreslå följande huvudområden. Tabellen anger en sammanfattning över Insatsområden och åtgärder som är väl avgränsade.

Efter tabellen ges en kort argumentation varför just detta området/åtgärden valts. I anslutning till varje insatsområde har vi också föreslagit ett s.k. ”symbolprojekt” där vi redan har ett väl utarbetat samarbete och där aktörerna är mer eller mindre väl utpekade.

Innsatsområden	Åtgärder	Åtgärder	Åtgärder	Symbolprojekt
				<i>Huvudmän</i>
1. Entreprenörskap/ Innovasjon	Opplevelses- Näring Mat	Nationalpark Utnyttelse/bærekraft	Messer/unge entreprenörer	Destinasjon Mitt- Norden Spissing, mat, kultur, fellesprodukter <i>Trøndelag Reiseliv JHT</i>
2. Kultur	Kulturarv/ Identitet Turisme,	Ungdomsutveksling/ kultur/idrett		Film/innspekningsplass från Atlanten til Höga kusten <i>MN-Filmsenter</i>
3. Bærekraftig utvikling	Folkehelse/	Bioenergi/ Syntetisk diesel Biogas	Småskalig matproduksjon	Miljøsertifisering/off./ Privat <i>Kommuneforbundet/NH O/KS</i>
4. Kompetanse FoU	Utveksling/ ungdomutbyte			NGB-universitetet, <i>Høgskoler/universitet</i>
5. Kommunika- tioner	Bredband	Transport/logistikk	Ungdomsrabatt	”Kyst til kyst” Nabotoget/Mittlink Kopling mellom ulike finansieringskilder, <i>NSB/Jernaneverket Länstrafiken Y och Z</i>

Avgränsningar:

Begreppet fjällregion har vi inte tagit upp som ett samlande begrepp för t.ex turismen. Via kontakt med JHT, Jämtland Härjedalen Turism, som i sin tur haft kontakt med sina motsvarigheter på Norska sidan är de överens om att inte lansera ett nytt varumärke eller en gemensam destination men däremot ta fram nya gemensamma säljbara produkter och gemensamt marknadsföra dessa.

Däremot skulle t.ex åtgärden kring nationalparker kunna hanteras över hela området.

Vad gäller samiska frågor så har vi uppfattat utifrån toppledarmötet att man planerar för ett gemensamt särskilt samiskt program och därför inte tagit upp detta i vårt förslag.

1. Entreprenörskap/ innovasjon

1.1 Kluster i samverkan

I det regionala utvecklingsarbetet är ambitionen att främja tillväxt genom utveckling av kluster. Klusterteori utgår från antagandet att företag med liknande kompetenser inom ett geografiskt närliggande område kan stärka sin konkurrenskraft genom samverkan. För att stödja klusterbildning är det viktigt att främja samverkan mellan företag, men också mellan näringsliv, högre utbildning och forskning samt offentlig sektor. Den samlade regionala konkurrenskraften inom området Nordens Gröna Bälte skulle kunna stärkas genom en fördjupad samverkan mellan följande klusterbildningar och deras motsvarigheter i Jämtland och Trøndelag kopplat till artikel 5.1 och 5.2(ERUF);

Det mest framträdande klusterområdet är **cellulosa- och energirelaterad** industri. Pappers- och massaindustrin i Västernorrland är världsledande sett till kompetens och teknik och omsättningsmässigt är det den klart största näringen. Samverkan mellan industri och forskning har utvecklats under den senaste tiden. Exempelvis har SCA byggt sitt forskningscenter i anslutning till Mittuniversitetet i Sundsvall och forskningsprogrammet *Skogen som resurs*.

Ett annat centralt utvecklingsområde vad gäller kluster och innovationssystem är **upplevelsenäringarna**. Inom ramen för Sverige – Norgesamarbetet pågår ett spännande arenaprojekt för att ta fram koncept för ökade upplevelser inom arenasporter med hjälp av ny teknik. Inom Jämtlands län pågår ett arbete inom upplevelseteknologi att skapa ett nationellt innovationssystem med upplevelser och ny teknik i förening.

Det **regionala miljöarbetet** skall vara tillväxtorienterat. Insatser bör fortsatt göras för att öka intresset för miljöfrågor samt öka kunskapen om hur miljövänlighet kan bli en konkurrensfördel för privata och offentliga aktörer i området. Ett centralt område för miljödriven tillväxt är energiförsörjningen. Satsningar på energisparande, energieffektivisering, förnybar energi och effektiv energiteknik är angelägna och dessutom helt i linje med länens gällande strategi- och tillväxtprogram. I detta sammanhang bör noteras Västernorrlands läns höga koncentration av miljöteknikföretag, ett embryonalt kluster i en bransch som har en betydande tillväxtpotential. Utveckling av miljödriven tillväxt ligger i linje med det arbete som pågår inom Nordens Gröna Bälte.

Det finns också mer embryonala klusterområden. Den växande kreativa **audiovisuella verksamheten och dess koppling till upplevelsenäringen** i länet, i såväl utövande som producerande, bör kunna stärkas än mer. Här pågår ett samarbete mellan SÖT kommunerna. Sektorn kan genom ett breddat och fördjupat samarbete inom NGB och INTERREG bli internationellt konkurrens kraftigt. (Se symbolförslag nedan)

1.2 Utnyttelse av verneområden för økt verdiskaping

I Jämtlands län finnes over 70 naturreservat og en nasjonalpark. Til sammen dekker de et areal på mer enn 512 000 hektar. De største naturreservatene ligger i fjellområdene, men de fleste ligger under skoggrensa. Også Västernorrland har en nasjonalpark og en rekke naturreservat. Trøndelag har 6 nasjonalparker, de fleste av disse ligger langs riksgrensa, med Børgefjell som den nordligste og Femundmarka i sør. Også i Trøndelag er det en rekke naturreservat og landskapsvernområder. (disse fakta må kvalitetssikres)

Disse områdene er underlagt ulike begrensninger i forhold til næringsmessig utnyttelse, imidlertid er det de siste årene satt et sterkere fokus på de mulighetene som kan ligge i en bærekraftig utnyttelse av dem. Dette er ikke minst ut fra at områdene representerer et fyrtårn for regionen i miljøsammenheng. Utvikling av nye tilbud innen naturbasert reiseliv vil særlig være aktuell.

Det bør vurderes om dette kan være et temaområde for en sterkere samhandling i et nytt Interreg. IVA-program for Trøndelag, Jämtland og Västernorrland.

Aktuelle tiltaksområder/åtgjerder kan være:

- Utvikle konkret samarbeid mellom vernemyndigheter på begge sider av grensa
- Harmonisering/tilpasning av regelverk
- Legger til rette for privat entreprenørskap i områdene
- Felles kompetanseutvikling knytta til vern/utnyttelse
- Felles markedsføring og tilrettelegging for (bærekraftig) turisme i verneområdene
- Bedre tilgjengeligheten gjennom skilting, kartor og info.materiell

1.3. Unge entreprenører

Å utvikle og styrke entreprenørskapsholdninger er et område som det fokuseres på i alle regioner. Alle tiltak som kan bidra i dette arbeidet vil være velkommen.

Det har i en tidligere Interreg-periode vært samarbeidet om dette, bla.a ved å ha felles entreprenørskapsmesser. Messene fungerte sterkt motiverende i arbeidet, og gav deltakerne nye impulser. En erfarte at gjennomføring av felles messer var svært vellykket, men det har ikke vært mulig å følge opp dette pga økonomi.

Det er siden den gang skjedd en betydelig utvikling både på svensk og norsk side, så det vil være interessant å ta opp igjen samarbeidet.

Aktuelle tiltaksområder/åtgjerder kan være:

- Genomföra en gemensam mässa som handlar om ungas entreprenørskap en eller två gånger under perioden.

1.4 Symbolprojekt – Samverkan kring upplevelsenäringarna. Huvudparter - de samlade turistorganisationerna i länen.

Upplevelsenäringarna med turistföretagen som motorer är bland de snabbast växande tjänstenäringarna i regionen. Ett samarbete är etablerat mellan JHT och reselivsorganisationerna i Nord och Sörträndelag. Man har redan idag en samverkan i turistinformationsfrågor.

De utvecklingsinsatser som dessa organisationer vill fortsätta att utveckla är framtagning av gemensamma nya produkter som kan marknadsföras och säljas gemensamt på en marknad utanför regionen. Det kan handla om tematiska områden såsom cykelpaket, kulturupplevelser, matresor, fisketurer, skidpaket där man utnyttjar hela Nordens Gröna Bältes potential. Det är framför allt sommarprodukter som har en stor utvecklingsmöjlighet och som kan generera ökat antal besökare i området.

Till detta utvecklingsarbete kan man även koppla turistforskning via högskolorna, instituten och universiteten i området.

2. Kultur

2.1 Kulturarv, identitet och turism

Fortsatt utbyte inom ramen för vårt kulturarv och vår gemensamma identitet kan framför allt lägga grunden för nya gemensamma upplevelsepaket kopplade mot turismutveckling.

2.2 Unga i Fokus

För att stärka områdets attraktionskraft är det också viktigt att förbättra ungas möjligheter att delta i och påverka det regionala utvecklingsarbetet. Bland många unga finns en önskan att vara delaktig. Åtgärder bör vidtas för att utveckla ungdomsutbytet mellan länen tex genom projektet *Digitala medier och gränsöverskridande samarbete*. (se nedan *Mittskandinavisk Inspelningsplats*)

Ytterligare ungdomsutbyte bör kunna utvecklas inom ramen för kultur och sportaktiviteter

2.3 Symbolprojekt. Mitt Skandinavisk Inspelningsplats - Digitala medier och gränsöverskridande samarbete.

Både TV/ film och hela den audiovisuella branschen befinner sig i sitt mest omvälvande tekniskifte under de senaste trettio åren. Ett tekniskifte som förändrar berättarteknik, yrkesroller, arbetsmetoder, bransch- och företagsstrukturer. Behovet av yrkesmässig fortbildning och kompetensutveckling är därför både större och mer vittomfattande än det varit under flera decennier. Kombinationen av ny digital produktion, digital

distribution och digitala biografer, portabla mediaspelare kommer att innebära stora förändringar för film och musikbranschen inom fyra-fem år.

Västernorrlands län har under de senaste tio åren satsat på att bygga upp en infrastruktur på film- och mediaområdet via utbildningsinsatser för ungdomar och unga vuxna. Gensvaret från ungdomarna har varit starkt. I dag finns i kommunerna och via Film i Västernorrland (FIV) en god och spridd kompetens att uttrycka sig och förstå omvärlden med hjälp av rörliga bilder. Många ungdomar har tagit makten över den rörliga digitala bilden och gjort den till sitt språk. Manusskrivande blir kort- och dokumentärfilmer som berättar om länets människor och natur.

Genom den enorma kunskap, kompetens och egenkraft som unga människor besitter i det nya fält som benämns digitala medier kan hållbar tillväxt utvecklas. Genom att skapa en miljö där ungas kompetens tas på allvar och där den paras ihop med handledning och kunnande i en otidlig utvecklingsmiljö skapas en unik modell för utveckling och implementering av digitala produkter och tjänster där forskning och entreprenörskap på området digitala produkter och tjänster kan få växa och överraska på den kommande generationens villkor.

Motsvarande utvecklingsinsatser inom filmområdet pågår i Jämtlands län och i Nord- och Sörträdelag.

Den nya nationella regionala utvecklingspolitiken i Sverige skapar också möjligheter med sin satsning på utvecklandet av innovationssystem, entreprenörskap och SME:s. Västernorrland och Jämtland ses som en region i regeringens tillväxtpolitik. Denna större region skapar i sig förutsättningar för samarbete och samhandling mellan FIV och FilmPool Jämtland i form av gemensam filmkommission, filmfond och samarbete inom t ex animationsområdet. Ett sådant samarbete gör regionen nationellt konkurrensförmålig såväl ekonomiskt som vad gäller kompetens. Om planerna förverkligas att göra ett samarbetsavtal med Mittnorskt Filmcenter i Trondheim läggs grunden för etablerandet av "Mitt Skandinavisk Inspelningsplats" från Atlanten i väster till Höga kusten i öster.

3. Bærekraftig utvikling

3.1 Folkehelse

Vi står overfor mange like utfordringer med hensyn til helsetilstanden i befolkningen, på dette området er det derfor mange mulige innfallsvinkler og områder for samarbeid. Flere av utfordringene kan bare løses ved forebyggende og helsefremmende innsats. I Norge er dette et nytt felt for fylkeskommunene å arbeide med. Ren erfaringsutveksling er derfor interessant, - metoder, modeller, kunnskap, osv

Helt konkret interesse er det knyttet til gjennomføring av en befolkningsundersøkelse som kan benyttes til å beskrive helsetilstanden både lokalt og regionalt. Dataene kan danne grunnlag for sammenlikninger og evaluering av tiltak og metoder. Undersøkelsen er utviklet og blir prøvd ut innenfor Baltic Sea region i inneværende Interreg-periode, og støttes faglig av Verdens Helseorganisasjon.

I Jämtlands län har folkhälsoområdet vuxit fram som ett nytt utvecklingsområde. I samband med försvarsomställningen har regeringen beslutat att Statens Folkhälsoinstitut skall lokaliseras till Östersund. Flera intressanta företag arbetar med hälsa och rehabilitering som idé. Grön rehabilitering är ett nytt område för utveckling, utbildning och företagande.

Nordens Gröna Bältes miljöprofil passar väl in för utvecklingsinsatser inom detta område.

3.2 Bioenergi

Omställning av energisystemen från fossila bränslen till s.k. biobränslen har hög prioritet. Området är en betydande producent och nettoexportör av hållbar energi, baserad på vattenkraft och skogsråvara. BioFuel Region är ett nätverk som består av företag, universitet och myndigheter i Västernorrland och Västerbotten som arbetar med att ersätta fossila bränslen med förnyelsebara alternativ.

I Sverige är inriktningen av alternativa bränslen för tillfället starkt inriktat mot etanol. Forskning och utveckling med skogsråvara som bas pågår i Västernorrland och Västerbotten. Ett annat spår som skulle kunna vara intressant är olika former av förgasningsteknik och s.k. syntetisk diesel.

Syntetisk diesel faktaruta

Syntetisk dieselolja kallas även Fischer-Tropschdiesel, FT-diesel eller GTL-bränsle (Gas To Liquid). Detta drivmedel innehåller mindre aromatiska kolväten och mer paraffiner. Bränslet kan användas i konventionella dieselmotorer och ger lägre utsläpp av de flesta miljöfarliga komponenter och det innebär att utsläppen av hälsofarliga ämnen kan minska även från befintliga motorer.

Bränslet framställs idag i mindre skala från naturgas men kan på sikt även produceras förnybart från exempelvis skogsråvara. Tillverkning av syntetisk diesel ur biomassa (BTL = Biomass-to-Liquids) sker huvudsakligen i fyra steg:

1. Omvandling av biomassa till syntesgas (kolmonoxid + vätgas) genom förgasning.
2. Gasen rensas från föroreningar, bl a svavel och tjärämnen.
3. Omvandling av syntesgasen till syntetisk råolja genom Fischer-Tropsch-syntes.
4. Upparbetning av den syntetiska råoljan till främst syntetisk diesel och nafta.

Detta skulle kunna bli ett ersättningsbränsle för tung trafik vilken idag står för en stor del av ökningen av koldioxidutsläppen. Inga nya infrastrukturinvesteringar krävs och befintliga motorer kan användas. På kort sikt kan syntetisk diesel utvinnas av naturgas och på lång sikt av biomassa. Vid förgasning av biomassa kan en rad bränslen utvinnas såsom DME (dimetyleter), etanol, metanol och syntetisk diesel.

Intressanta utvecklingsmöjligheter finns inom ramen för ett Interregarbete då kompetenser från BioFuel Region, Mittuniversitetet (Skogen som resurs) och den kompetens som finns i Tröndelag både forskningsmässigt och industriellt (oljeindustrin) kan kopplas samman.

Ett utvecklingsområde här skulle främst ha karaktären av en förstudie där kompetenser och produktionspotential kartläggs och handlingsförslag utarbetas.

3.3 Småskalig matproduktion

Småskalig matproduktion är ett utvecklingsområde där Jämtland och Trøndelag har upparbetat kompetens, har spjutspetsföretag och redan etablerade samarbeten. Inriktningen är framför allt gårdsbaserad, hantverksmässig tillverkning utifrån traditionell kunskap men med nyttjande av ny teknik. Dessa produkter ligger väl till i tiden där lokal produktion av mat, mat med speciell karaktär kan användas i ett upplevelseperspektiv.

Fortsatt samarbete kan stimuleras.

3.4 Symbolprojekt: Videreføring av arbeidet med miljøledelse/miljøprofil (NGB).

Jämtland/Trøndelag har tatt mål av seg til å bli en ledende region internasjonalt i forhold til bærekraftig utvikling. Betegnelsen ”Nordens grønne belte” beskriver en profil, men også en visjon der miljø står sentralt. Nordens Grønne Belte er også et begrep som sier noe om en grenseoverskridende region som ved konkrete eksempler kan fremstå som en bærekraftig region.

Arbeid med miljøledelse i privat og offentlig sektor er en av flere måter å operasjonalisere begrepet. At en regions næringsliv kan framstå som miljøkompetent, miljøbevisst og handlekraftig i forhold til miljø, er en viktig substans for en region som tar mål av seg til å bli internasjonalt ledende innen dette området. (ref FFP 2.6.2).

NHO, KS og Kommunforbundet har kommet godt i gang med dette arbeidet, og når det pågående prosjektet avsluttes 1.halvår 2007, skal flere kommuner og bedrifter (spesielt innenfor reiseliv/turisme og havbruk) ha innført miljøledelse.

I tillegg skal det i løpet av prosjektperioden være gjennomført et koordinert profileringsarbeid, hvor våre miljøfortrinn og en dokumentasjon av disse sett i forhold til en bærekraftig region løftes frem. Dette gjelder reiseliv/turisme og opplevelse, kunnskap innenfor miljøteknologi, samfunn og demokrati (kommunene) mm.

I et nytt Interreg. IVA er det viktig at det settes inn en betydelig innsats på å videreføre og sikre dette arbeidet. Dette betyr konkret at vi fortsetter arbeidet med å sikre våre kvaliteter, forbedrer oss, og ikke minst måler våre forbedringer innen miljøområdet.

Av denne grunn er det også spesielt viktig at det arbeides med å etablere en grenseoverskridende politisk forankring, som munner ut i noen få, konkrete og omforente

Aktuelle Målområder:

- Utdanning
- Næringslivet – bedriftene

- Miljøbasert næringsutvikling
- Offentlig forvaltning
- Samfunnsutvikling
- Frivillig sektor
- Infrastruktur – kommunikasjoner
- Primærnæringene
- Reiselivet – opplevelser i Nordens Grønne Belte
- Miljøteknikk
- Kriterier for en bærekraftig region
- Profilering
- Forskning

4. Kompetanse/ FoU

Utbildning och forskning är en central del i en strategi som syftar till att göra Mitt-Skandinavien till en av de europeiska regionerna med starkast tillväxt och kreativitet. (Strategi i SÖT-samarbetet)

4.1 Ungdomsutbyte

Når det er snakk om samarbeid innenfor kompetanse/ FoU er det oftest med tanke på høyere utdanning. Det finnes også utvekslingsprogrammer som er innrettet mot videregående skoles nivå, hvor de fleste i all hovedsak er aktuelle for de studieforbereidende fagene.

Det ville vært av stor interesse å få et utvekslingsprogram/ internasjonalt prosjekt som rettet fokus mot utfordringer innenfor yrkesfagene. Her er lite gjort tidligere. På dette området er det dessuten store forskjeller i måten systemet fungerer i Sverige og i Norge, så erfaringsutveksling om arbeidsmetodikk, samarbeid med næringslivet, osv. vil være nyttig.

Andre aktuelle tema kan være realfagskompetanse. Her er det utfordringer med manglende søkning til studier som med krav til realfagskompetanse, og utfordringer knyttet til kunnskapsnivået til de studentene som rekrutteres.

I tillegg til aktivitet som involverer ungdom direkte, vil det også være aktuelt å initiere samarbeid som er rettet mot voksne som arbeider med barn og unge. Eksempel her kan være rådgivings-/ veiledningstjenesten innenfor utdanningssektoren. Her er det behov for utvikling, og et samarbeid over grensen kan være av interesse. Tilsvarende gjelder for skoleledere.

4.2 Symbolprosjekt "NGB-universitetet" (arbeidstittel) – det første interregionale universitetet.

I arbeidsorderen fra Toppledermøtet oppfordres sekretariatet å vurdere *"några større prosjekt med hovudmän som skulla kunna bli åtgärder i programmet"*.

I dette notatet argumenteres det for et slikt prosjekt, først satt ord på av Erik Revdal, leder i Bioforsk Kvithamar på Interreg. prosjektmøte i Åre, våren 2005, men også med grunnlag i flere gjennomførte og pågående samarbeidsprosjekter mellom universitets og høyskolemiljøene i NGB-regionen. (flere finansiert over Interreg IIA og IIIA)

Målet med et slikt prosjekt er ikke å slå sammen universitet- og høyskolene i regionen til ett universitet, men ambisjonen må være at de samlede universitets- og høyskoleressursene i NGB-regionen i større grad kan framstå som et integrert og mer samordnet forsknings- og utdanningssystem, der både studenter og undervisningspersonell "flyter" mellom institusjonene. Det kan ligge mange fordeler/muligheter i en slik modell:

- Et slagkraftig internasjonalt fagmiljø
- Muligheter for faglig bredde og/eller faglig spissing – for eksempel miljøfag, teknologi, naturbruk og ressursforvaltning
- Utveksling av undervisningspersonell mellom institusjonene
- "Interregionale utdanningsløp" for studentene
- En styrking av NBG-regionen som "kunnskapsregionen"
- Motor for innovasjon og regional utvikling i Interregområdet
- Et sterkere kunnskapsmiljø for å etablere samarbeid med internasjonale FoU-miljø utenfor regionen

I og med at et slikt prosjekt (slik jeg oppfatter toppledermøtet) følger programmet og programperioden til det nye Interreg. IVA, vil dette kunne gi nødvendig tid til modning hos institusjonene og samtidig som det kan gi forutsigbarhet for finansiering av nødvendige "smøremekanismer" fram mot målet.

I et slikt prosjekt må det avsettes midler både til utredninger, møter og pilotprosjekter. En måte å gjøre dette på kan være å blinke ut ett eller noen begrensede fagområder med potensiale allerede ut fra dagens situasjon som kunne være en form for testpilot og ev danne mal og være motivasjon også for andre områder.

Et konkret tiltak kunne være å stimulere noen av institusjonene (eller fagmiljøene i institusjonene) til å etablere samarbeid gjennom de instrumentene EU har lagt ut i 6. rammeprogram og som de vil legge ut i 7 RP (ERA-net, Network of excellence m. flere). På den måten kan dette også være et bidra til å bygge "det europeiske forskningsområdet" som er en stor visjon for EU og en strategi for gjøre Europa til verdens mest kreative og konkurransedyktige region.

Prosjektet må ha forankring på toppledernivå i institusjonene og samtidig sterk regionalpolitisk forankring i NGB-regionen. Før en slik satsing lanseres i et Interreg.program må det være tilslutning på målnivå hos de samme aktørene.

Jeg foreslår at denne tanken i første omgang testes på noen sentrale aktører både i universitets- og høyskolemiljøene og i det politiske miljøet. Dette kan for eksempel skje gjennom et ideseminar. Dersom dette gir grunnlag for å gå videre bør det stilles noen midler til rådighet for å lage en skisse til en slik satsing som del av Interreg. IVA.

5. Kommunikasjoner

Tillgangen på effektive kommunikasjoner inverker på næringslivsklimatet og förmågan att attrahera företag och arbeidskraft. För näringslivet är det angeläget att utveckla en infrastruktur som möjliggör effektiva transporter såväl inom regionen som till och från området i första hand inom Norden och Europa, men även globalt

Företagen och speciellt turistnäringen påpekar att det är viktigt för hela regionen att upprätthålla en stabil järnvägstrafik och att utveckla denna mot snabbare tågförbindelser för persontransporter längs sträckan Sundsvall- Trondheim, vilket också är ett högprioriterat satsningsområde mellan de regionala utvecklingsmotorerna Sundsvall, Östersund och Trondheim. (SÖT kommunerna inom PROMIDNORD projektet).

5.1 Bredband

Bakgrund

Inför Strukturfondernas nästa programperiod har förutsättningarna inom området tele- och datakommunikationer förändrats i väsentliga delar för mitt-Sverige och mitt-Norden.

Under perioden 2000 – 2006 har genomförts och genomförs mycket stora investeringar inom IT-infrastrukturområdet i nämnda geografiska områden. En kraftfull och säker IT-infrastruktur med hög kapacitet är etablerad vid slutet av år 2006 i Jämtlands och Västernorrlands län.

Enligt nu beslutad planering kommer vidare under år 2009 ett nytt fiberstråk att etableras mellan Järpenströmmen och Nea (söder om Meråker) i Norge i samband med utbyte av befintlig högspänningsledning till en 400 kV ledning. Aktör från svensk sida i denna del är Svenska Kraftnät AB.

I och med genomförandet av dessa nätinvesteringar uppstår delvis helt nya möjligheter för människors och organisationers möjligheter till förbättrade eller effektivare arbetsformer och med utvidgade möjligheter till breddning av kompetenser.

Exempel på områden att utveckla

Ett huvudområde för våra regioner att förändra är att med virtuellt IT-stöd utveckla gemensamma tvärvetenskapliga kompetenscentra eller forskningscentra. Dessa kompetenscentra eller forskningscentra bör därvid också erhålla förutsättningar att utvecklas åtskilda från högskolornas ordinarie basorganisation.

Ett annat område är de nya utgångspunkterna för utbyte av virtuellt specialiststöd till specialistsjukvården inom och mellan regionernas länssjukhus och den högspecialiserade sjukvården vid universitetssjukhusen. Här kan även ett utbyte ske av specialistkompetenser gentemot våra länders storstadsområden. Inledningsvis kommer merparten av allt utbyte att ske för främst diagnostik eller beslutsstöd med flera specialiteter inblandade.

Ett tredje område är näringslivets olika behov av utveckling exempelvis för att stärka strategisk samverkan mellan företag och samverkan mellan företagsnätverk och universitet, högskolor och forskningsinstitut. Den industriella IT-användningen får vidare nya eller förändrade möjligheter genom etableringen av regional IT-infrastruktur med hög transmissionskapacitet (överförings-). För kompetensdrivna branscher blir en god regional IT-infrastruktur en grundläggande förutsättning för att kunna vara etablerad i våra geografiska områden. Förmågan för små- och medelstora företags möjligheter att agera i internationella sammanhang kan vidare höjas med IT-baserade verktyg högst avsevärt.

Det livslånga lärandet kommer med påtalade förutsättningar och dess möjligheter att behöva stöd att utveckla en pedagogik baserad på virtuell närvaro av elever och lärare.

En inte oväsentlig faktor för samtliga områden är vidare de vinster som erhålls för alla berörda parter med den minskade belastningen på den gemensamma miljö genom att bland annat transportbehovet reduceras och att kommunikation med IT-stöd ökar kvinnors och mäns valfrihet till arbete och upplevd livskvalitet.

Sammantaget är stimulans av IT-tillämpningar i de nya bredbandsnäten viktiga utvecklingsinsatser.

5.2 Transport/logistikk (Joar Nordtug)

For en spredtbygd region som Trøndelag og Jämtland, hvor basisnæringene i stor grad baserer seg på utvinning og foredling av naturressurser, og disse næringene er transportintensive, er det særdeles viktig å bruke infrastrukturtiltak for å minimere avstandsuremper, bedre lønnsomheten til basisnæringene og bedre mulighetene for kommunikasjon og samarbeid inn i den nye kompetanse- og nettverksbaserte økonomien. Både befolknings-, sysselsettings- og næringsmessige forhold i regionen, å støtte opp under at det er behov for infrastrukturtiltak også i øst/vest-retning i Midt-Norden.

På tross av at transportkorridoren øst/vest i Midtnorden tidligere er betegnet som konkurransedyktig både med hensyn på pris og transporttid for flere transportrelasjoner, har økningen i transportomfanget vært beskjeden i korridoren. En rekke forhold synes å ha medvirket til dette. En undersøkelse som ble gjennomført i 2002 (NTF-notat 2002:5) viser at utviklingen av transportkorridoren påvirkes av en rekke forhold, og det er ikke påvist noen dominerende enkeltfaktor som kan forklare transportutviklingen i korridoren. Særpreget ved korridoren består i en rekke ekstraordinære momenter som påvirker om næringslivet betrakter løsningen som hensiktsmessig. Flere av disse forholdene er spesielle for korridoren som en konsekvens av at den krysser riksgrensa, og vil ikke være tilstede i konkurrerende nasjonale korridorer nord/sør. Hvert enkelt

moment er ikke nødvendigvis avgjørende. Det er heller slik at flere faktorer virker i lag. Følgende forhold er påpekt som sentrale:

- Mangler tradisjoner
- Begrensninger i infrastrukturen
- Valg av transportløsning er rutinepreget, langsiktige avtaler
- Utilstrekkelige incentiver

Det foreligger begrenset med erfaringer for transporter øst/vest, i alle fall i nyere tid, noe som i seg selv innebærer et usikkerhetsmoment ved valg av transportløsning. Det er ingen tradisjon for å utnytte transportkorridoren med tilpasninger til et moderne transportsystem. Det fører til at det er rimelig å anta at det kreves tydelige argumenter for innarbeidete løsninger erstattes av transportløsningen øst/vest.

Intervjuundersøkelsen viser tydelig at infrastrukturen utgjør en større begrensning enn tidligere antatt, der det ved flere anledninger er gitt uttrykk for at det er tilstrekkelig kapasitet tilgjengelig i korridoren. Det er imidlertid problemer knyttet til kvaliteten, og selv om kapasiteten betegnes som tilstrekkelig er dårlig kvalitet begrensende for bruken i dag. Dette er svært uheldig fordi det innebærer valg av alternative transportløsninger og dårlig utnyttelse av de investeringer som er foretatt, samtidig som tilstedeværelse av ledig kapasitet og begrenset bruk fører til mindre nyinvesteringer og redusert vedlikehold i korridoren. En forbedring av kvaliteten på infrastrukturen i korridoren framstår derfor som svært sentralt i forbindelse med planarbeidet som utføres innenfor rammen av Nasjonal transportplan (2006–2015).

Ved videreutviklingen av infrastrukturen er det avgjørende at dette gjennomføres med utgangspunkt i et brukerperspektiv. Det er derfor positivt at det har vært en klar tendens til større engasjement innenfor næringslivet i de utviklingsprosjektene som er gjennomført eller igangsatt den senere tid.

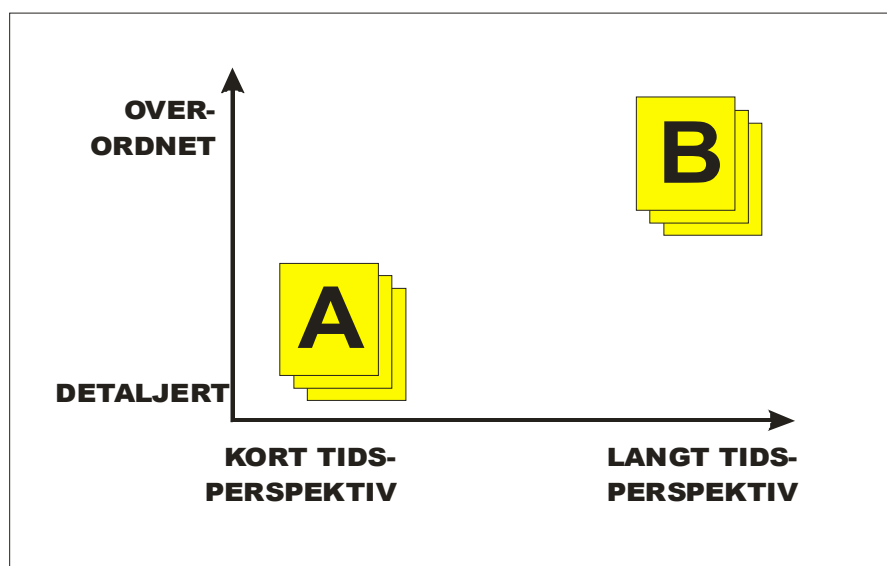
Transportene som utføres kan betegnes som rutinepregede, ved at etablerte ordninger anvendes på basis av tidligere erfaringer. Det eksisterer også enkelte langsiktige avtaler, og det er rimelig å anta at endringer av en eventuell økt utnyttelse av infrastrukturen i korridoren vil skje gradvis. Det kreves samtidig svært tydelige argumenter for å fravike etablerte løsninger, og det kan i denne forstand påpekes en viss konservatisme blant aktørene (vareeiere/produsenter, speditører og transportører).

Dagens transportmønster er godt innarbeidet. For hver enkelt vareeier er det kostnadskrevende å endre transportløsningene. Lønnsomheten er generelt liten og usikkerheten stor ved å gå over til transport øst/vest i stedet for nord-sør. Selv om det ikke eksisterer en enkelt faktor som begrenser utvikling av infrastrukturen i korridoren, fører en rekke mindre forhold i sum til at andre løsninger blir valgt. Dette medfører at næringslivet mangler sterke nok incentiver til å endre valg av transportløsninger. Det er tidligere konkludert med at tilrettelegging og optimalisering av transportløsningene øst/vest i Midt-Norden vil føre til at disse blir konkurransedyktige både med hensyn på kostnader og tidsforbruk (NT-Consult 1992, Nordtug 1997). Konklusjonen ble primært knyttet til transporter mellom Midt-Sverige/Midt-Norge og Storbritannia. Selv om pris og transporttid er vesentlige faktorer ved valg av transportløsning, er forventninger om bedre lønnsomhet i seg selv ikke tilstrekkelig for å oppnå endringer.

Summen av de momentene som er presentert ovenfor, tilsier at det kreves betydelig innsats for at en vesentlig del av næringslivet skal gå bort fra transporter i nord-sør-retning. Markedsforhold (kundernes lokalisering) og de problemer som kryssing av riksgrensen utgjør, medvirker sterkt til at det gjennom lang tid har blitt satset på å utvikle infrastrukturen i nord-sør-retning både i Norge og Sverige. For å oppnå økt transport og nødvendige kostnadsbesparelser for dagens brukere i transportkorridoren, er det nødvendig å foreta en kvalitetsheving på veg-, jernbane og havner/sjøtransport, kombinert med en koordinert regional og nasjonal innsats for å redusere de hindringene passering av riksgrensen utgjør.

De nasjonale transportplanprosessene er tilnærmet sammenfallende i tid, men det er ikke lagt opp til noen form for koordinering som del av planleggingen verken på regionalt eller nasjonalt nivå. Denne observasjonen står i sterk kontrast til innsatsen innenfor nærings-utvikling i regionen, der arbeidet i betydelig grad er fokusert på grensekryssende prosjekter (Interreg). Transportetatene i Norge og Sverige har generelt svært liten kontakt, og arbeidet med de nasjonale transportplanene utgjør en mulighet til å belyse infrastrukturen i hele korridoren sett under ett. Hvis transportkorridoren skal videreutvikles som et alternativ til tradisjonelle transportløsninger er det nødvendig å etablere en slik koordinering innenfor rammen av planarbeidet.

Det er gjennomført flere prosjekter, også innenfor Interreg, som har fokusert på samferdsel i det aktuelle geografiske området. Det er spesielt godstrafikken som har vært fokusert med henvisning til behovet for næringsutvikling. Prosjektene kan deles inn i to hovedgrupper, der den ene er av overordnet plankarakter og med et relativt langt tidsperspektiv (type B). Den andre hovedgruppen av prosjekter består av mer avgrensede og konkrete tiltak innenfor en kortere tidsramme (type A). Det er også prosjekter som har hatt ambisjoner om å dekke begge disse perspektivene, slik at det er ingen klar inndeling i to klart atskilte grupper. Inndelingen som er illustrert i figur 1 nedenfor betraktes likevel hensiktsmessig for å beskrive de ulike perspektivene:

Figur 1: Skjematisk illustrasjon av to hovedgrupper av prosjekter

North East Cargo Link (NECL-prosjektet, Interreg IIIB) som gjennomføres nå er et eksempel på et overordnet prosjekt som fokuserer på tilrettelegging av infrastruktur og nettverksbygging som har til hensikt å snu transportstrømmene fra dagens nord/sør-retning til økt utnyttelse av mulighetene øst/vest. Prosjektet inkluderer imidlertid også konkrete tiltak og tilpasninger som har til hensikt å lette denne endringen. Eksempler på mer avgrensede prosjekter er tiltak for å lette grensekryssing, støtten til Nabolåget for å utvikle persontransporten og samarbeid over grensa om drift og vedlikehold av vegnettet er et annet eksempel på denne gruppen.

Det er behov for begge disse hovedgruppene av prosjekter, og det er viktig at en målrettet innsats for å oppnå resultater både ivaretar kortsiktige behov og er tilpasset en ønsket utviklingsretning på lang sikt.

Prosjekter med overordnet og langsiktig karakter har en tendens til bli omfattende og vil ofte ha behov og nytte av å involvere et stort geografisk område. Arbeidet er også av langsiktig karakter, og det er nødvendig at prosjektperioden strekker seg over et relativt langt tidsrom.

Prosjektene som er gjennomført har bidratt til å utvikle nettverk og samarbeidsrelasjoner innenfor samferdselssektoren i regionen. Det er derfor etablert et grunnlag for å utvikle konkrete prosjekter som kan realiseres innenfor et kort tidsperspektiv. Innenfor et nytt Interregprogram synes det å være mest hensiktsmessig å gjennomføre relativt detaljerte prosjekter med en kort tidsperspektiv. Dette innebærer fokus på enkeltbransjer eller problemstillinger som bidrar til å opprettholde/videreutvikle nettverk. Med utgangspunkt i de begrensende forholdene som er presentert ovenfor foreslås videre en hovedinnretting innenfor følgende tiltaksområder:

- Utvikle tradisjoner ved å bidra til utprøving av nye transportløsninger, påvise og konkretisere muligheter
- Videreutvikle infrastruktur, redusere ulemper ved grensekryssing
- Nettverksutvikling transportnæring/vareeiere
- Tydeliggjøre og informere om muligheter

Presentasjonen og omtalen av punktene innledningsvis kan danne grunnlag for en konkretisering av disse tiltaksområdene.

5.3 Ungdomsrabatt

Ett økt utbyte bland våra ungdomar kan stimuleras genom att göra det billigt att åka mellan våra huvudorter. En insats skulle kunna vara att rabattera resande med tåg. Förutom ett ökat utbyte grundlägger man också resvanor i tidiga åldrar.

Ett stödsystem för detta föreslås utvecklas.

5.4 Symbolprosjekt: "Kyst til kyst" Järnvägstrafiken via Nabolåget/Mittlinjen idag.

Stöd bör kunna lämnas till såväl investeringar i infrastruktur som till trafik som minskar kostnader och restider för både gods- och persontrafik efter stråket.

När det gäller infrastruktur finns behov av investeringar i såväl järnvägsnätet, vägarna och nya terminaler.

När det gäller trafik har stöd lämnats till NABO-tåget fram till sommaren 2007. För tiden därefter diskuteras nu en trafik baserad på "traditionell" finansiering från läns huvudmän och Rikstrafiken. Omfattningen på detta trafikutbud kommer sannolikt att ligga på ungefär samma nivå som idag. För att ta ett steg till vore det intressant att kunna prova ett väsentligt större turutbud. Kanhända kan det stimulera till ett ännu större resande med positiva effekter på både handel och turistföretagande. Dessutom skulle kanske en viss arbetspendling efter delar av sträckan kunna uppnås, med positiva effekter på berörda arbetsmarknadsregioner.

Strategiskt viktigt för hela regionen är att upprätthålla en stabil järnvägstrafik och att utveckla denna mot snabbare tågförbindelser vad avser persontransporter längs sträckan Sundsvall – Trondheim.

Olika insatser och olika finansieringskällor måste tas i anspråk beroende om det behövs investeringar, upphandling av trafik etc.

Aktörer: NSB/Jernaneverket/Banverket/Länstrafiken Y- och Z-län/ Rikstrafiken/
Involverade Trafikoperatörer